

MÓZGOWE PORAŻENIE DZIECIĘCE – PRZYPADEK ALEKSANDRA

DZIECI Z MPD ZMAGAJĄ SIĘ Z WIELOMA TRUDNOŚCIAMI

1 NA 3
NIE MOŻE
CHODZIĆ

1 NA 4
NIE MOŻE
MÓWIĆ

3 NA 4
DOŚWIADCZA
BÓLU

1 NA 4
MA
EPILEPSJĘ

1 NA 4
MA ZABURZENIA
ZACHOWANIA

1 NA 2
MA ZABURZENIA
UMYSŁOWE

1 NA 10
MA POWAŻNĄ
WADE WZROKU

1 NA 4
NIE KONTROLUJE
PĘCHERZA

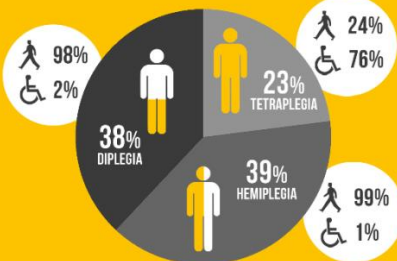

1 NA 5
MA ZABURZENIA
SNU

1 NA 5
MA PROBLEMY
Z PÓLYKANIEM

MPD POWODUJE DYSFUNKCJĘ RÓŻNYCH CZĘŚCI CIAŁA

CAŁE ŻYCIE
MPD MA SIĘ PRZEZ
CAŁE ŻYCIE, A STAN
ZDROWIA ZWYKLE
POGORSZA SIĘ Z
WIEKIEM.

ZABURZENIA
MPD POWODUJE
ZABURZENIA SNU
ZACHOWANIA ORAZ
BÓL.

NASILENIE
POZIOM NASILENIA
MPD NAJTRAFNIEJ
PRZEWIJAJE SIĘ W
WIEKU 2 LAT.

LECZENIE
BEZ REHABILITACJI I
OPIEKI ORTOPE-
DYCZNEJ STAN CHO-
RĘBY SIĘ POGORSZA.

GMFCS IV-V GMFCS I-III

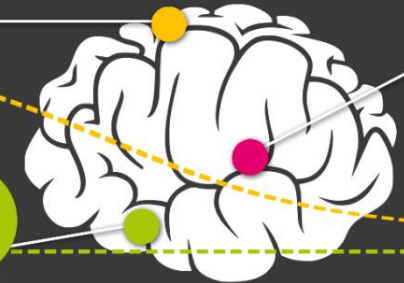
MPD
definicja
etiologia
objawy
postacie

MÓZGOWE PORAŻENIE DZIECIĘCE

17 MLN
LUDZI NA ŚWIECIE
CIERPI NA MPD

TYPY PORAŻENIA

Wywiad

Imię i nazwisko: Aleksander M.

Wiek: 8 lat

Masa ciała: 20 kg

Wzrost: 133 cm

Miejsce zamieszkania: Opole

Wynik skali Apgar – 5 punktów.

Poród przez cesarskie cięcie w 33 tygodniu ciąży, przedwczesne odejście wód płodowych, łożysko przodujące. Waga dziecka podczas porodu – 1820 gram. Pobyt w inkubatorze – 7 tygodni. Po narodzinach – żółtaczka patologiczna. Najwyższy poziom bilirubiny we krwi w szpitalu wynosił 17,6 mg/dl.

- Diagnoza postawiona w 16 miesiącu życia – mózgowe porażenie dziecięce, postać móżdkowa (ataktyczna). Kończyny górne sprawne, lecz bardziej precyzyjne ruchy sprawiają problem. Obniżony tonus mięśniowy, zaobserwowane drżenie zamiarowe przy unoszeniu kończyn, zaburzenia równowagi. Trudności w karmieniu, brak odruchu ssania, zaburzenia snu, opóźnienie rozwoju psycho - ruchowego (późniejsze osiągnięcie „kamieni milowych”). Nieprawidłowe pełzanie i czworakowanie. Późniejsze objawy: zaburzenia mowy (dyzartria), wzroku (zezowość), padaczka lekooporna (obecnie bez napadów). Chód ataktyczny – chwiejny, niezgrabny. Kiwanie tułowia.
- Dziecko posiada trudności adaptacyjne w grupie rówieśników, wymaga troskliwej opieki rodziców. Preferuje zajęcia i zabawy z osobą dobrze znaną, unikając zabaw w grupie. W zajęciach grupowych wymaga zindywidualizowanego podejścia, powtarzania poleceń, dodatkowych instrukcji. W zachowaniu okresowo zauważalne jest stereotypie ruchowe (machanie rączkami, podskakiwanie), które nasilają się w momentach silnej ekscytacji. Rozwój intelektualny poniżej normy. Chłopiec nie ma problemu z prostymi poleceniami, hasłowymi komendami. Nie rozumie poleceń złożonych. Zaburzona ekspresja słowna.

Kwestionariusze i przeprowadzone testy oceniają stan fizyczny i psychiczny dziecka, jego poziom samodzielności, koordynacji ruchowej i wzrokowo ruchowej. Dotyczą oceny wykonywania codziennych czynności, relacji z ludźmi, reagowaniem na bodźce, stres i wiele innych. Mogą być przeprowadzane na dziecku lub być przeznaczony dla rodzica, który ocenia swoje dziecko. Ich różnorodność i wielowymiarowość daje możliwość dopasowania odpowiedniej terapii i podejścia do dziecka. Niektóre z nich mogą być wykonywane ponownie, w celu kontroli wyników terapii. Skale, kwestionariusze dopasowane są również do odpowiedniej grupy wiekowej – niektóre oceniają dziecko do 1 roku życia, inne nawet do 18.

Terapia dziecka z MPD to połączenie pracy terapeuty i jego wiedzy, dziecka, rodzica oraz takich specjalistów jak: logopeda czy okulista.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU Z RODZICAMI

Kwestionariusz przedstawia dziecko, jego „dane okołoporodowe”, główne problemy. Następnie rodzic ocenia dziecko pod względem: rozwoju, motoryki dużej i małej, komunikacji, czynności samoobsługi, znajomości schematów ciała, stanu emocjonalnego i aktywności.

KWESTIONARIUSZ WYWIADU Z RODZICAMI

Rozwój - kiedy dziecko zaczęło:

- Siadać - 11 miesiąc (norma ~ 4-7 miesiąc życia)
- Chodzić – 2,5 roku, szeroko rozstawione nogi
- Gaworzyć – 15 miesiąc (norma ~ 6 miesiąc)

Zakres motoryki dużej:

- Utrzymuje równowagę samodzielnie/niesamodzielnie – utrzymuje równowagę z niewielką pomocą rodzica stojąc na dwóch nogach. Stojąc na jednej nodze nie utrzymuje samodzielnie równowagi. Dziecko ma trudności z przecinaniem osi ciała w celu przeniesienia różnych elementów. Skacze przewracając się
- Biega – nie biega.
- Wchodzi po schodach i schodzi z nich z pomocą rodzica i trzymając się barierki. Nie radzi sobie z tą czynnością wykonywaną na przemian.

Zakres motoryki małej:

- Patrzy na przedmioty ale ich nie dotyka – nie
- Chwyta przedmioty: chwyt nożycowy
- Manipuluje przedmiotem bez celu - nie
- Manipuluje przedmiotem celowo, bada go – tak
- Przekłada przedmiot z ręki do ręki – nie
- Wkłada przedmiot do ust - tak
- Rysuje – niechętnie, kredki trzyma niedbale, chwytem nożycowym. Wyjeżdża poza linie, denerwuje się i staje się agresywny, ma niski poziom sprawności graficznej. Nie umie rysować po śladzie i po kropkach.

Komunikacja

- Reaguje na swoje imię - tak
- Rozumie proste wypowiedzi, polecenia – tak
- Rozumie złożone wypowiedzi, polecenia –im bardziej złożone tym bardziej traci skupienie i zainteresowanie
- W jaki sposób się komunikuje: gesty, obrazki, pojedyncze słowa, proste zdania
- Głuzę – tak, około 11 miesiąc życia
- Gaworzy – tak, około 15 miesiąc życia
- Wypowiada słowa, nazywa elementy z otoczenia – proste zdania, czasem bez większego sensu i znaczenia.

Czynności samoobsługowe:

Toaleta i higiena:

- Jest pieluchowane – nie
- Zgłasza potrzeby fizjologiczne przed lub po – nie
- Załatwia potrzeby fizjologiczne samodzielnie/ z pomocą – z pomocą
- Myje się samodzielnie/ z pomocą – z pomocą
- Korzysta z przyborów toaletowych (szczotka do zębów, mydło, papier toaletowy) zgodnie z przeznaczeniem – z pełną pomocą rodziców

Spożywanie pokarmów:

- Dieta – lekkostrawna, ograniczone spożywanie kwaśnych, słodkich i ostrych dań, razowego pieczywa. Dużo tłustych ryb i nabiału.
- Jest niesamodzielne w spożywaniu pokarmów i płynów – czasem karmione przez rodziców
- Współpracuje podczas jedzenia – jeżeli jest niespokojne, zdenerwowane to nie współpracuje, wymachuje rękami
- Spożywa posiłki i płyny samodzielnie - tak
- Posługuje się sztućcami zgodnie z ich przeznaczeniem – tak, ale bada je i długo ogląda
- Posiada preferencje żywieniowe – potrawy które lubi najbardziej - kaszka manna
- Posiada problemy z żuciem, gryzieniem lub połykaniem –umiarkowany problem z żuciem i połykaniem
- Wykazuje zainteresowanie jedzeniem - rzadko
- Lubi jeść, pić - nie
- Odmawia przyjmowania pokarmów – często
- Wyraża głód lub sytość - zdenerwowaniem

Ubieranie i rozbieranie się:

- Ubiera się samodzielnie/z pomocą – z z pomocą
- Rozbiera się samodzielnie/z pomocą – z niewielką pomocą
- Współpracuje podczas ubierania i rozbierania się –tak, często
- Zna części ubrania – tak, porozumiewa się gestami i mimiką twarzy
- Wie, na którą część ciała należy włożyć dany element ubrania - tak
- Dokonuje wyboru co do zakładanego ubrania - czasami

Schemat ciała

- Zna i wskazuje części ciała – ręce, nogi, głowa, oczy, nos, usta
- Na obrazku - tak
- Na sobie - nie
- Rozróżnia prawą i lewą stronę ciała - nie

Zachowanie i reakcje emocjonalne

- Jest empatyczne, wrażliwe - tak
- Jest załęcznione – zamyka się wtedy w sobie, ucieka wzrokiem
- W jaki sposób okazuje radość, zadowolenie – klaskanie, pisk
- W jaki sposób okazuje niezadowolenie, złość – krzyk, płacz, wycie
- W jaki sposób okazuje zdenerwowanie: krzyczy, płacze, bicie

Aktywność

- Preferowane aktywności – zabawa małymi przedmiotami o nieregularnym kształcie, lubi budować z klocków. Unika zabawy z nieznanymi, w większej grupie. Nie słucha uważnie bajek i wierszyków.
- Bawi się samodzielnie – czasem tak, zależnie od formy zabawy, lubi bawić się w „ciepło – zimno”
- Jest nadpobudliwy – jeżeli coś nie idzie po jego myśli
- Jest apatyczny - nie

Kwestionariusz dotyczący zdrowia dziecka w formularzu dla rodziców 28 pytań (CHQ-PF28) – jakość życia

- Jak ogólnie oceniasz stan zdrowia swojego dziecka? **Jak na swoją chorobę dobrze, staramy się cieszyć z każdego dnia.**
- Czy Twoje dziecko było ograniczone w którejkolwiek z poniższych czynności z powodu problemów zdrowotnych - robienie rzeczy, które pochłaniają dużo energii, takich jak gra w piłkę nożną lub bieganie; robienie rzeczy, które pochłaniają trochę energii, takich jak jazda na rowerze lub na rolkach; zginanie, podnoszenie lub schyłanie się. **TAK**
- Czy Twoje dziecko ma ograniczone ilości czasu, które może spędzić na zajęciach szkolnych lub zajęciach z przyjaciółmi z powodu trudności emocjonalnych lub problemów z jego / jej zachowaniem? **TAK**
- Czy Twoje dziecko ma ograniczone możliwości w zakresie zajęć szkolnych lub zajęć, które może wykonywać z przyjaciółmi z powodu problemów ze zdrowiem fizycznym? **TAK**
- Jak często Twoje dziecko odczuwało ból lub dyskomfort? **TAK**
- Jak często każde z poniższych stwierdzeń opisywało twoje dziecko - dużo się kłóciło; miał trudności z koncentracją lub uwagą? **TAK**
- W porównaniu z wiekiem innych dzieci, jak ogólnie oceniasz jego zachowanie? **OPÓŹNIONE**
- Jak myślisz, ile czasu Twoje dziecko: czuło się samotne; zachowywał się nerwowo; zaniepokojony lub zdenerwowany? **CZĘSTO**
- Jak myślisz, na ile zadowolone było twoje dziecko z: jego / jej zdolności szkolnych; przyjaźnie; życie ogólnie? **JEST RACZEJ ZADOWOLONE**
- Moje dziecko wydaje się być mniej zdrowe niż inne dzieci, które znam; **TAK**
- Bardziej martwię się o zdrowie mojego dziecka niż innych ludzi. **TAK**
- Jak oceniasz stan zdrowia swojego dziecka w porównaniu z rokiem temu? **LEPSZY DZIĘKI REHABILITACJI I LOGOPEDZIE**
- Ile zmartwień lub zmartwień spowodowało każdą z poniższych sytuacji - zdrowie fizyczne Twojego dziecka; dobre samopoczucie lub zachowanie emocjonalne? **BARDZO DUŻO**
- Czy byłeś ograniczony ilością czasu, który miałeś na własne potrzeby ze względu na - zdrowie fizyczne twojego dziecka; dobre samopoczucie lub zachowanie emocjonalne? **TAK**
- Jak często zdrowie lub zachowanie Twojego dziecka ma ograniczony zakres czynności, które możesz wykonywać jako rodzina; przerywał różne codzienne czynności rodzinne (spożywanie posiłków, oglądanie telewizji)? **RZADKO**
- Jak ogólnie oceniasz zdolność rodziny do dogadywania się? **NA DOBRYM POZIOMIE**

Zmodyfikowana skala FIM – pomiar niezależności funkcjonalnej

Czynność	Stopień samodzielności	Wynik
Samoobsługa	Spożywanie posiłków	3
	Dbłość o wygląd zewnętrzny	3
	Kąpiel	3
	Ubieranie górnej części ciała	5
	Ubieranie dolnej części ciała	4
	Toaleta	3
Kontrola zwieraczy	Oddawanie moczu	4
	Oddawanie stolca	4
Mobilność	Przechodzenie z łóżka na krzesło lub wózek inwalidzki	5
	Siadanie na muszli klozetowej	5
	Wchodzenie pod prysznic lub do wanny	5

Czynność	Stopień samodzielności	Wynik
Lokomocja	Chodzenie lub jazda na wózku inwalidzkim	3
	Schody	2
Komunikacja	Zrozumienie	3
	Wypowiadanie się	2
Świadomość społeczna	Kontakty międzyludzkie	3
	Rozwiązywanie problemów	3
	Pamięć	4
Suma: 64 punkty		

Maksymalny wynik to 126 punktów, a minimalny to 18.

Pomiar Niezależności Funkcjonalnej (FIM – The Functional Independence Measure) - pozwala na ocenę sprawności funkcjonalnej w zakresie samoobsługi, kontroli zwieraczy, mobilności, niezależności w zakresie lokomocji, komunikacji i świadomości społecznej. Za każdą czynność podlegającą ocenie dziecko/osoba niepełnosprawna może otrzymać od 1 do 7 punktów: • 7 punktów – pełna niezależność dziecka/osoby niepełnosprawnej (analizowaną czynność dziecko/osoba niepełnosprawna wykonuje bezpiecznie i szybko); • 6 punktów – umiarkowana niezależność dziecka/osoby niepełnosprawnej (wykorzystywane są urządzenia pomocnicze); • 5 punktów – umiarkowana niezależność dziecka/osoby niepełnosprawnej (konieczny jest nadzór lub asekuracja podczas wykonywania czynności); • 4 punkty – potrzebna minimalna pomoc (dziecko/osoba niepełnosprawna wykonuje samodzielnie więcej niż 75% czynności); • 3 punkty – potrzebna umiarkowana pomoc (dziecko/osoba niepełnosprawna wykonuje samodzielnie od 50 do 74% czynności); • 2 punkty – potrzebna maksymalna pomoc (dziecko/osoba niepełnosprawna wykonuje samodzielnie od 25 do 50% czynności); • 1 punkt – całkowita zależność (dziecko/osoba niepełnosprawna wykonuje samodzielnie mniej niż 25% czynności)

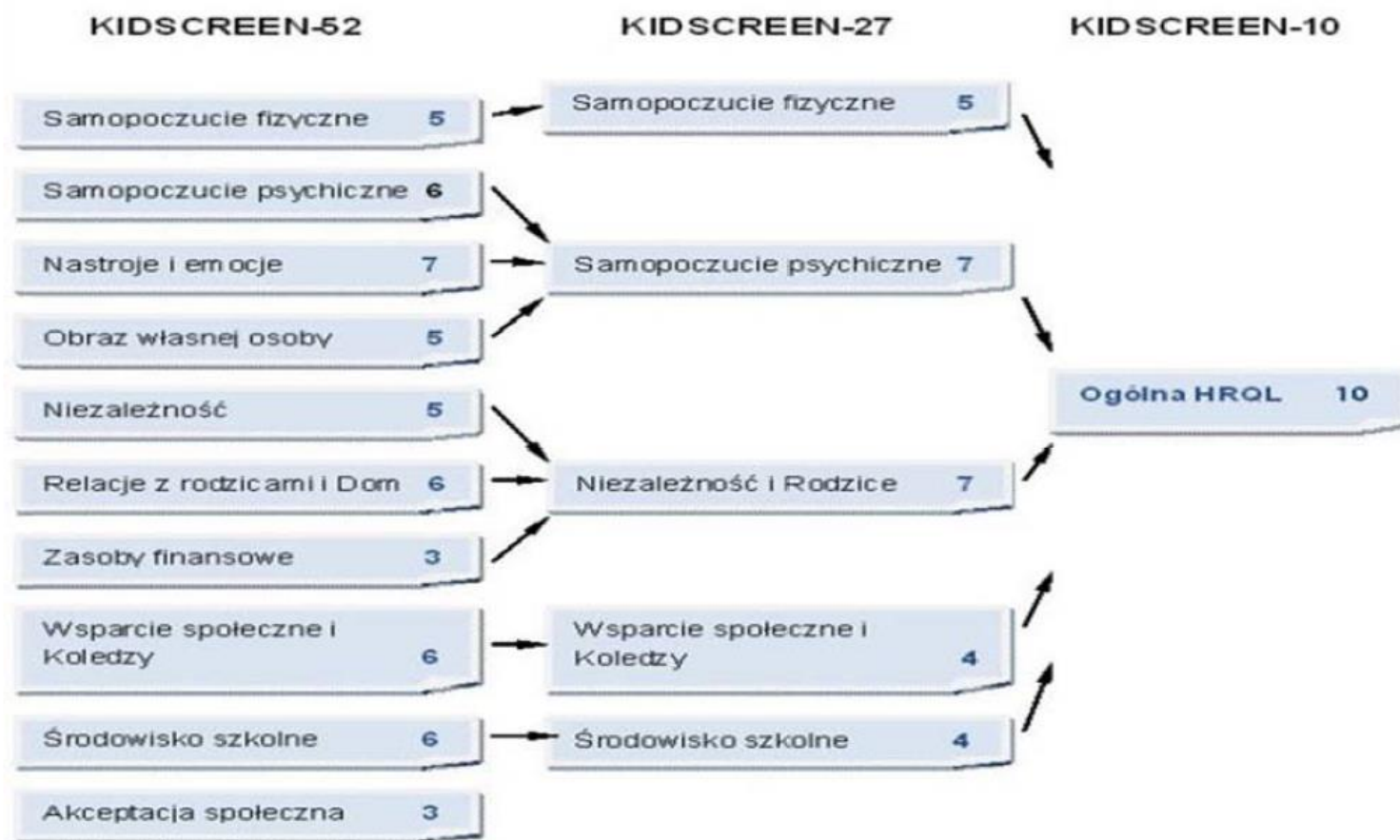
Kwestionariusz Kidscreen

Kwestionariusz przeznaczony jest dla dzieci w wieku od 8 do 18 roku życia. Istnieje również wersja dla rodziców/ opiekunów dziecka. Wyróżniamy kwestionariusz Kidscreen - 52, kwestionariusz Kidscreen – 27 oraz Kidscreen 10. Różnią się one ilością obszarów które oceniają.

W kwestionariuszach KIDSCREEN przyjęto zasadę, że odpowiedzi udziela się z perspektywy ostatniego tygodnia, to znaczy kolejne bloki pytań poprzedzone są zdaniem wprowadzającym:

*Myśląc o ostatnim tygodniu czy/jak często.....
lub*

Myśląc o ostatnim tygodniu, czy.....

Kwestionariusz Kidscreen - 52

Pozycja kwestionariusza	kategorie				
1. Czy uważasz, że ogólnie Twoje zdrowie jest....?	doskonałe	b. dobre	dobre	takie sobie	złe
2. Czy dobrze się czułeś i byłeś sprawny fizycznie?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
3. Czy byłeś aktywny fizycznie (np. biegałeś, pływałeś, tańczyłeś)?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
4. Czy byłeś zdolny do biegania?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
5. Czy byłeś pełen energii?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
6. Czy Twoje życie było pełne radości?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
7. Czy odczuwałeś radość, że żyjesz?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
8. Czy odczuwałeś zadowolenie ze swego życia?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
9. Byłeś w dobrym nastroju?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze

10. Byłeś pogodny?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
11. Dobrze się bawiłeś?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
12. Wydawało Ci się, że robisz wszystko źle?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
13. Odczuwałeś smutek?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
14. Czułeś się tak źle, że nic nie chciało Ci się robić?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
15. Czułeś, że wszystko w Twoim życiu źle się układa?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
16. Czułeś, że masz wszystkiego dość?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
17. Czułeś się samotny?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
18. Czułeś się przytłoczony problemami?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
19. Byłeś zadowolony, z tego jaki jesteś?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
20. Byłeś zadowolony ze swoich ubrań?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
21. Martwiłeś się swoim wyglądem?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
22. Zazdrościłeś wyglądu innym dziewczętom i chłopcom?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze

23. Chciałbyś zmienić coś w swoim ciele (np. budowie ciała)?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
24. Miałeś wystarczająco dużo czasu dla siebie?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
25. Mogłeś w wolnym czasie robić to, na co miałeś ochotę?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
26. Miałeś wystarczająco dużo okazji, aby wychodzić z domu?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
27. Miałeś dostatecznie dużo czasu na spotkania z koleżankami i kolegami?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
28. Mogłeś decydować o tym, co będziesz robić w wolnym czasie?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
29. Czy rodzice Cię rozumieli?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
30. Czy czułeś się kochany przez rodziców?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
31. Byłeś w domu szczęśliwy?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
32. Rodzice mieli dla ciebie wystarczająco dużo czasu?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
33. Rodzic(e) traktowali Cię dobrze i sprawiedliwie (równy z innymi)?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
34. Mogłeś porozmawiać z rodzicem(ami), kiedy tylko chciałeś?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
35. Miałeś wystarczająco dużo pieniędzy by robić to, co Twoi koledzy i koleżanki?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze

36. Miałeś wystarczająco dużo pieniędzy na swoje wydatki?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
37. Czy miałeś wystarczająco dużo pieniędzy, aby robić coś wspólnie z kolegami i koleżankami?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
38. Spędzałeś czas ze swoimi koleżankami i kolegami?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
39. Wykonywałeś różne prace wspólnie z innymi?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
40. Bawiłeś się z koleżankami i kolegami?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
41. Ty i Twoi koledzy pomagaliście sobie nawzajem?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
42. Mogłeś rozmawiać o wszystkim z koleżankami i kolegami?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
43. Mogłeś na nich polegać?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
44. Czy byłeś zadowolony będąc w szkole?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
45. Czy dobrze układało Ci się w szkole?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
46. Czy byłeś zadowolony ze swoich nauczycieli?	wcale	trochę	średnio	bardzo	ogromnie
47. Potrafiłeś patrzeć i słuchać z uwagą?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
48. Chodzenie do szkoły sprawiało Ci przyjemność?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
49. Twoje relacje z nauczycielami były dobre?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
50. Obawiałeś się innych dziewcząt lub chłopców?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze

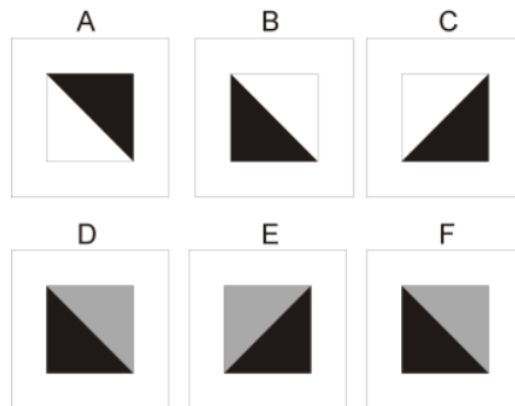
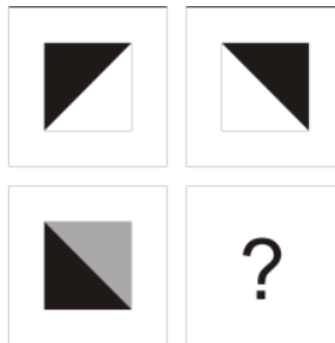
51. Inne dziewczęta lub chłopcy wyśmiewali się z Ciebie?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze
52. Inne dziewczęta lub chłopcy dręczyli Cię (robili rzeczy które sprawiały Ci przykrość)?	nigdy	rzadko	dość często	często	zawsze

Interpretacja: Kwestionariusz Kidscreen można ocenić w różny sposób, posługując się w wynikami surowymi lub prostej standaryzacji na skali od 0 do 100 punktów. Test można przeprowadzić również komputerowo, a wynik obliczany jest automatycznie oraz podany jest profil osoby badanej. Interpretując wyniki badanego chłopca można stwierdzić, że jego zdrowie fizyczne i samodzielność są mocno ograniczone, przez to chłopiec bywa smutny i przygnębiony, jego samopoczucie i samoakceptacja są zaniżone. Ma dobre relacje z rodzicami, gorsze z rówieśnikami, nie dysponuje samodzielnie pieniędzmi, nie jest niezależny. Lubi spędzać czas w domu, mniej w szkole.

„Test matryc” Ravena

Matryce Ravena - Przykłady

Przykład Matrycy Ravena o wymiarze 2x2, wersja czarno-biała.

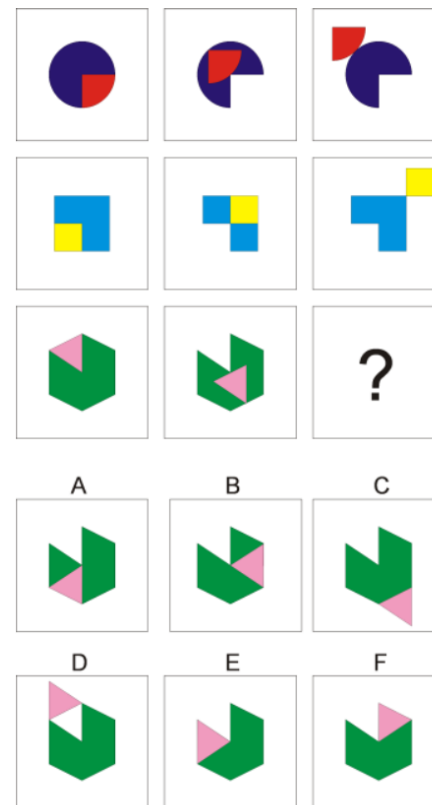

Odpowiedź -

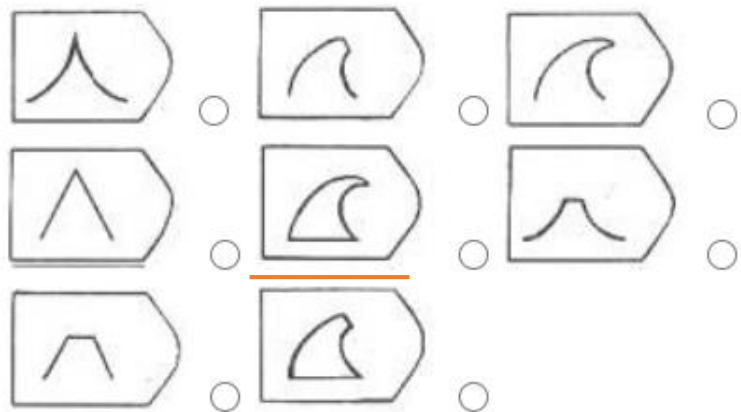
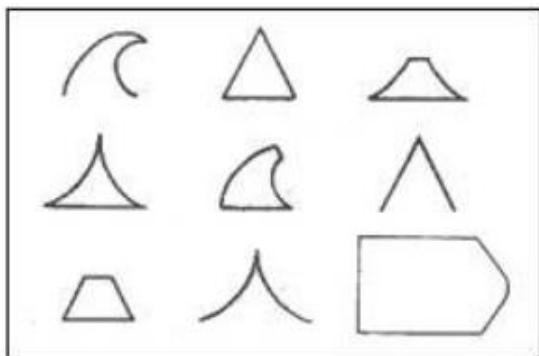
E

Test matryc Ravena w wersji standardowej składa się z 5 skal A, B, C, D, E, w każdej skali znajduje się zwykle po 20 zadań. Aby poprawnie rozwiązać zadanie należy odgadnąć logiczną zasadę, która dotyczy danej matrycy i wskazać brakujący element spośród wskazanych wariantów odpowiedzi.

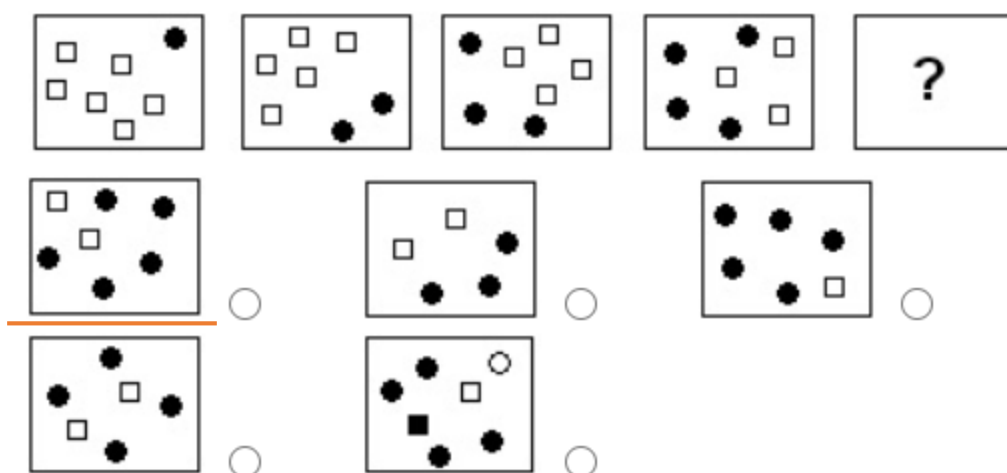
Przykład Matrycy Ravena o wymiarze 3x3, wersja kolorowa.
Matryca pochodzi z testu inteligencji opracowanego przez profesora Jacka Leluka.

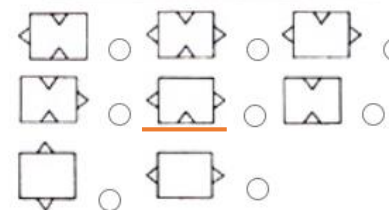
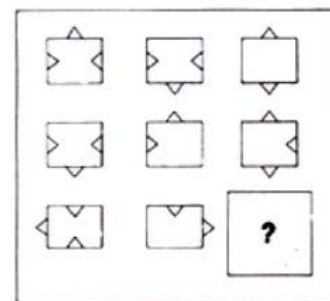
Odpowiedź - **C**

Odpowiedź dziecka –
niepoprawna

Odpowiedź dziecka –
niepoprawna

Odpowiedź dziecka –
niepoprawna

Ocena funkcjonalna chorych OFC – wersja pediatryczna

Kwestionariusz ten charakteryzuje się indywidualnym podejściem do pacjenta oraz szczegółową oceną stanu funkcjonalnego. Metoda OFC jest czuła, obiektywna, otwarta. Jest współczesną formą zbierania informacji o stanie funkcjonalnym dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym i niepełnosprawnością intelektualną.

Arkusze składa się z kilku kategorii:

- sprawność
- poruszanie
- zręczność
- jedzenie
- ubieranie
- mycie/ higiena

Udzielając odpowiedzi „tak” otrzymuje się 1 punkt, natomiast udzielając odpowiedzi „nie” uzyskuje się 0 punktów.

OFC nie jest systemem oceny kwalifikującym pacjentów do określonych grup, w których konkretny wynik liczbowy zawsze oznacza to samo. W przypadku OFC wynik końcowy stanowi tylko procent odpowiedzi punktowanych, czyli tych, które powodują wzrost statusu funkcjonalnego pacjenta.

Pierwszych 15 pytań z kategorii *sprawność*

1. Leżąc na brzuchu potrafi podnieść głowę w górę. **TAK**
2. Leżąc na brzuchu potrafi pozostać w podporze przez 10 sekund. **NIE**
3. Leżąc na brzuchu w podporze potrafi rozglądać się na boki. **TAK**
4. W leżeniu na plecach potrafi oderwać głowę od podłoża. **TAK**
5. W leżeniu na plecach potrafi czynnie unieść jedną nogę w górę (prostą lub zgiętą w kolanie). **TAK**
6. W leżeniu na plecach potrafi czynnie unieść obie nogi w górę (proste lub zgięte w kolanach).
7. W leżeniu na plecach potrafi czynnie unieść nogi w bok. **NIE**
8. W leżeniu na plecach naprzemiennie zgina nogi jak do „rowerka”. **NIE**
9. W leżeniu na plecach z ugiętymi nogami potrafi podnieść pośladki w górę. **NIE**
10. W leżeniu na plecach potrafi wyprostować co najmniej jedną nogę zgiętą w kolanie. **TAK**
11. Potrafi przetoczyć się z leżenia na brzuchu do leżenia na plecach – jeden raz. **TAK**
12. Potrafi przetoczyć się z leżenia na plecach do leżenia na brzuchu – jeden raz. **TAK**
13. Potrafi samodzielnie przetaczać się po podłodze – przynajmniej 5 pełnych obrotów. **NIE**
14. Z położeni a na plecach samo podciąga się do góry na podanych mu palcach – próba siadania. **NIE**
15. Z położeni a na plecach samodzielnie siada. **TAK**

Pierwszych 15 pytań z kategorii *zręczność*

1. Sięga dowolną ręką po zabawkę i dotyka ją, ale nie potrafi jej złapać. **TAK**
2. Chwyta podawaną mu zabawkę. **TAK**
3. Chwyta leżącą zabawkę. **TAK**
4. Potrafi samodzielnie trzymać zabawkę przez 10 sekund. **TAK**
5. Chwyta obiema rękoma piłkę w pozycji siedzącej. **TAK**
6. Trzyma obiema rękoma piłkę w pozycji siedzącej przez 10 sekund. **TAK**
7. Potrafi samodzielnie puścić trzymaną zabawkę. **TAK**
8. Potrafi sięgnąć prawą ręką zabawkę znajdującą się po lewej stronie ciała (przekracza linię środkową ciała). **NIE**
9. Potrafi sięgnąć lewą ręką zabawkę znajdującą się po prawej stronie ciała (przekracza linię środkową ciała). **NIE**
10. Przekłada zabawkę z jednej ręki do drugiej. **NIE**
11. Potrafi przesuwac auto na kółkach do przodu i do tyłu w dowolnej pozycji. **TAK**
12. Potrafi przekładać przedmioty z miejsca na miejsce. **TAK**
13. Potrafi zbierać przedmioty do pojemnika. **NIE**
14. Potrafi przekładać przedmioty z pojemnika do pojemnika. **NIE**
15. Uderza oburącz dłońmi o powierzchnię (stół). **NIE**

Kategoria *jedzenie*

1. Samodzielnie łyka pokarm odpowiednio przygotowany. **TAK**
2. Potrafi żuć i łykać pokarm. **TAK, ALE Z TRUDEM**
3. Potrafi odgryzać pokarm np. chleb. **NIE**
4. Samodzielnie podnosi pokarm do ust i odgryza. **NIE**
5. Potrafi podnieść do ust nałożony na sztućce pokarm. **TAK**
6. Podczas jedzenia potrafi samodzielnie adekwatnie nie używać łyżki. **TAK**
7. Podczas jedzenia potrafi samodzielnie adekwatnie nie używać widelca. **TAK**
8. Potrafi jeść samodzielnie różne pokarmy przy pomocy sztućców. **NIE**
9. Połyka podawane mu na łyżeczce płyny. **TAK**
10. Połyka podawane mu z kubka płyny. **TAK**
11. Pije samodzielnie z butelki przez smoczek. **TAK**
12. Pije samodzielnie ze specjalnego kubka (z dziubkiem). **TAK**
13. Potrafi sam pić przez słomkę. **TAK**
14. Pije samodzielnie z kubka. **NIE**
15. Potrafi sam zamieszać łyżeczką w kubku. **NIE**
16. Potrafi sam smarować chleb masłem/dżemem i.t.p. **NIE**
17. Potrafi sam kroić chleb. **NIE**

Skala WeeFIM – Pomiar Niezależności Funkcjonalnej

Według tej skali dokonuje się oceny pacjentów w wieku od 6 miesięcy do 8 lat, zdrowych i z problemami rozwojowymi oraz osoby bez ograniczenia wiekowego mentalnie pozostające poniżej 7 roku życia.

Jest to skala 18-punktowa, podzielona na siedem poziomów funkcjonalnych. Ocenia takie czynności, jak: samoobsługa, kontrola zwieraczy, możliwości poruszania się, przemieszczania, zachowanie w środowisku społecznym i jakość komunikacji.

Przykład zastosowania skali WeeFIM w ocenie stopnia niezależności przy spożywaniu posiłków oraz poziomy funkcjonalne z zastosowaną punktacją

BEZ POMOCY		
Czy (imię) używa łyżki, widelca lub kubka bez pomocy?	TAK	7 pkt
lub		
Czy (imię) je bez pomocy lecz zabiera mu to więcej czasu niż pozostałej rodzinie? Lub potrzebuje rozdrobnionego pokarmu? Lub istnieją inne względy bezpieczeństwa	TAK	6 pkt
lub		
POMOC		
Czy (imię) potrzebuje twojej obecności w pokoju, ale nie by pomóc w jedzeniu? Czy (imię) potrzebuje twojej pomocy lub dodatkowego przygotowania/dostosowania posiłku?	TAK	5 pkt
lub		
Czy (imię) w większości je samodzielnie, a ty pomagasz w końcowym etapie?	TAK	4 pkt
lub		
Czy (imię) zjada samodzielnie połowę lub więcej, a ty pomagasz w reszcie posiłku?	TAK	3 pkt
lub		
Czy (imię) zjada mniej niż połowę samodzielnie?	TAK	2 pkt
lub		
Czy (imię) zjada bardzo mało samodzielnie, a ty karmisz do końca?	TAK	1 pkt

NIEZALEŻNY

7 pkt: Całkowita niezależność

Wszystkie opisane zadania są wykonane bezpiecznie (typowo), bez modyfikacji, bez potrzeby zastosowania sprzętów pomocniczych lub pomocy osób trzecich, i w należnym (określonym) czasie.

6 pkt: Niepełna niezależność

Aktywność wymaga zastosowania jednego lub kilku następujących elementów: sprzętów pomocniczych, dłuższego (niż przewidziany) czasu lub istnieją pewne względy bezpieczeństwa/ryzyka.

ZALEŻNY

Druga osoba jest konieczna do asekuracji biernej lub czynnej, by czynność mogła być wykonana; w przeciwnym wypadku – nie zostaje wykonana.

ZMODYFIKOWANA ZALEŻNOŚĆ

5 pkt: Asekuracja bierna (nadzór)

Dziecko wymaga nie większej pomocy niż stanie obok osoby trzeciej, wskazówki, przekonywania do wykonania czynności – bez kontaktu fizycznego lub osoba pomagająca ustawia przedmioty pomocnicze lub zakłada ortezy

4 pkt: Minimalny kontakt/pomoc

W zakresie kontaktu fizycznego dziecko wymaga pomocy nie większej niż dotyk i wykonuje większość (ponad 75%) czynności

3 pkt: Pomoc średniego stopnia

Dziecko wymaga pomocy większej niż dotyk lub wykonuje połowę lub więcej czynności/wysiłku (50–74%)

CAŁKOWITA ZALEŻNOŚĆ

2 pkt: Maksymalna pomoc

Dziecko wykonuje połowę lub mniej określonej czynności (25–49%), ale co najmniej 25%

1 pkt: Całkowita pomoc

Dziecko jest w stanie wykonać bardzo niewiele, jeśli w ogóle, zaplanowanej czynności/wysiłku (poniżej 25%)

Test Ozierckiego – rozwój motoryczny dziecka w wieku 4 – 16 lat

Badany uczeń otrzymuje do wykonania z każdej grupy jedno ćwiczenie, odpowiednie dla jego wieku. Jeżeli potrafi je wykonać, otrzymuje następne z tej samej grupy, lecz przeznaczone dla dzieci o rok starszych. Jeśli nie potrafi, daje mu się ćwiczenie z tej samej grupy, lecz przeznaczone dla dzieci o rok młodszych. W ten sposób ustala się w każdej grupie ćwiczeń, jak trudne zadanie ruchowe badany potrafi wykonać, przy czym trudność wyrażona jest tu miarą wieku. Sześć ćwiczeń w skali Ozierckiego obrazują różne objawy koordynacji nerwowo – mięśniowej, a więc przy ich zastosowaniu można oceniać podstawowy mechanizm pojętności i sprawności ruchowej.

Lp. testu	Wiek – do 10 roku życia
I – równowaga, koordynacja statyczna	Postawa równoważna w wysokim wspięciu. Oczy zamknięte Wytrzymać 15 sekund.
II – koordynacja ruchów rąk	Chłopcy: wycinanie kółka z papieru. Czas: - ręka prawa – 1 minuta - ręka lewa - 1 minuta 30 sekund.
III – koordynacja ruchów ciała	Chłopcy: Wskoczyć w górę i równocześnie co najmniej 3 razy klasnąć nad głową.
IV – zdolność do wykonania ruchów szybkich	Bezwładną kupkę 40 zapalek uporządkować w 4 kupki po 10 sztuk, licząc po jednej zapalce. Czas: Ręka prawa – 35 sekund Ręka lewa – 45 sekund
V - zdolność do wykonywania różnych ruchów jednocześnie np. inne ruchy nogami, a inne rękami	Obu rękami jednocześnie stawiać kropki na dwóch kartkach papieru. Czas: 10 sek. – minimum – 35 – 40 kropek.
VI - precyzję ruchów i zdolność koncentrowania się wyłącznie na czynnościach zadanych,	Zamknąć najpierw jedno, a po przerwie 5 sek. Drugie oko. Obserwuje się synkinezje.

Wynik: koordynacja statyczna zaburzona. Wycięte kółka z papieru o nieregularnym kształcie, dziecko potrzebowało więcej czasu niż jest podany w teście. Koordynacja ruchów ciała – w normie, przy dolnej granicy. Wykonywanie ruchów szybkich – błędne wykonanie zadania, dziecko denerwuje się, piszczy. Ruchy jednoczesne – w normie. Precyzja ruchów – brak precyzyjności, dziecko nie koncentruje się na zadanej czynności.

Kwestionariusz sensomotoryczny

Oceniana jest integracja sensoryczna, bierze się pod uwagę ocenę: dotyku, równowagi i ruchu, koordynacji, napięcia mięśni, słuchu, wzroku, węchu, uwagę i zachowanie.

Dotyk	
Przesadnie reaguje na niewielki ból	tak
Nie zwraca uwagi na drobne skaleczenia	nie
Lubi aktywności związane z brudzeniem się / malowanie palcami...	tak
Unika aktywności związanych z brudzeniem /lepienie w plastelinie...	tak
Nie lubi być niespodziewanie dotykany	tak
Lubi być dotykany /uwielbia to , poszukuje tego	nie
Poszukuje fizycznie agresywnego kontaktu /uderza w ludzi, ściany	czasem
Jest szczególnie łaskotliwy	nie
Unika używania dłoni do eksploracji dotykowej obiektów	nie
Preferuje pewne ubrania i/lub narzeka na metki, mówi że niektóre ubrania drapią są za sztywne	nie

Równowaga i ruch (podwrażliwość)	
Ma słabą równowagę	tak
Ma lub miał duże problemy z nauką jazdy na rowerze	tak
Podpiera głowę podczas rysowania pisania	tak
Lubi kręcić się na karuzeli, krześle obrotowym	nie
Często huśta się na krześle lub przyjmuje pozycję głową do dołu	tak
Uwielbia huśtanie się na huśtawkach	tak
Uwielbia szybki ruch	nie

Równowaga i ruch (nadwrażliwość)	
Wygląda na przerażonego w przestrzeni /nie huśta się itp.	nie
Unika szybkiego ruchu	tak
Ma chorobę lokomocyjną	tak
Lubi ruch który sam inicjuje nie lubi gdy ktoś nim porusz, huśta	czasami
Nie lubi próbować nowych zadań ruchowych	tak
Nie lubi wysokości, boi się wspinać	tak

Koordinacja	
Ma problemy z manipulacją /cięcie , rysowanie, zapinanie	tak
Jest niezgrabny ruchowo, często przewraca się	tak
Ma trudności z uczeniem się nowych aktywności ruchowych	tak
Ma trudności z różnicowaniem prawo –lewo /powyżej 7 r.ż	nie
Nie trzyma kartki drugą ręką gdy pisze lub rysuje	nie
Źle trzyma ołówek	tak
Brzydko pisze, nie mieści się w liniach	tak
Nie potrafi wiązać sznurowadeł, miał trudności z nauczeniem się	tak
Ma trudności z posługiwaniem się sztucami	tak
Ma trudności w łapaniu i/lub kopaniu piłki	tak

Napięcie mięśni	
Wygląda na rozluźnionego , wiotkiego	tak
Ma nieprawidłową postawę gdy siedzi lub stoi	tak
Zbyt mocno ściska przedmioty /np. ołówek	nie
Zbyt lekko ściska przedmioty/np. ołówek/	tak
Szybko się męczy	nie
Unika zabaw i gier ruchowych	tak
Podpiera głowę podczas rysowania, pisania	tak
Raczej prowadzi siedzący tryb życia	tak
Jest niezgrabny ruchowo	tak
Ma trudności z podnoszeniem cięższych przedmiotów	tak

Słuch	
Jest zirytowany , pobudzony lub załęczniony w miejscach gdzie jest głośno	tak
Jest bardzo wrażliwy na dźwięk	nie
Trudno mu skupić uwagę w miejscu hałaśliwym	tak
Myli się wykonując polecenia słowne	tak
Potrzebuje powtarzania poleceń ,wskazówek	czasem
Myli podobne dźwiękowo słowa	nie
Zatyka uszy na niektóre dźwięki	nie
Lubi dziwne dźwięki, lubi powtarzać pewne dźwięki	tak
Mruczy, śpiewa ,mówi do siebie podczas wykonywania zadania	nie
Unika zabawek innych przedmiotów wydających dźwięki	nie

Wzrok	
Nadwrażliwy na światło; woli światło rozproszone, półmrok	nie
Ma problemy z różnicowaniem kształtów	tak
Krótki okres fiksacji wzrokowej / skupienia wzroku na przedmiocie	tak
Z trudnością śledzi poruszający się przedmiot /gubi go/	tak
Często mruga, ma ból głowy, zażawione oczy po czytaniu	nie
Jest bardzo pobudzony gdy ma do czynienia z wieloma bodźcami wzrokowymi	tak
Odmawia zasłaniania oczu, ograniczenia widzenia	nie
Odwraca litery, sylaby , słowa	nie
Ma problemy z przepisywaniem z tablicy , książki	tak
Mruży oczy podczas słonecznego dnia	tak

Węch	
Nadwrażliwy na pewne zapachy	nie
Ignoruje nawet ostre i nieprzyjemne zapachy	tak
Ma trudności z różnicowaniem zapachów	nie
Często zatyka nos mówiąc ,że „śmierdzi”	Tak (pokazuje gestami)
Nie je pokarmów bez wcześniejszego wąchania	nie
Nadwrażliwy na zapach perfum, mydła, wody kolońskiej	nie
Lubi wąchać różne rzeczy nie służące do jedzenia	tak
Lubi mocno doprawione pokarmy	nie
Preferuje pokarmy o łagodnym smaku	tak
Ma łatwy odruch wymiotny na wiele zapachów	nie

Uwagi i zachowanie	
Jest nerwowy , pobudzony	tak
Jest impulsywny, " wyrywa się" zanim zakończymy instrukcję	tak
Ma problemy z organizacją zachowania , wykonywanych zadań	tak
Nie może dłużej skupić się na zadaniu	tak
Bardzo lubi biegać, skakać, jest ciągle w ruchu	nie
Szybko i łatwo pobudzony przez dźwięki, światło itd...	nie
Niespokojny wówczas gdy trzeba być cicho i koncentrować się	tak
Łatwo przechodzi od płaczu do śmiechu	tak
Szybko się rozprasza	tak
Lubi biegać podskakiwać, być w ruchu	nie

Interpretacja wyników

Skala	Norma	Wynik dziecka
DOTYK	0-2	4/5 ryzyko
RÓWNOWAGA I RUCH	0-20	9/10 podwrażliwość
KOORDYNACJA	0-3	8 – bardzo zaburzona koordynacja
NAPIĘCIE MIĘŚNI	0-2	8 – wiotkość mięśniowa
SŁUCH	0-2	4/5 ryzyko
WZROK	0-3	6 – zaburzony wzrok, zezowatość
WĘCH	0-3	3/4
UWAGA I ZACHOWANIE	0-2	7 – dziecko łatwo traci uwagę i koncentrację

Inne skale i kwestionariusze

- PedsQLTM – *Pediatric Quality of Life Inventory* (Pediatriczny Kwestionariusz Jakości Życia) – wielomodułowy kwestionariusz dla pacjentów z różnymi schorzeniami
- skala GMFM-66 (*Gross Motor Function Measure* – Skala Funkcjonalna Motoryki Dużej) – skala wyłącznie przeznaczona dla dzieci z mózgowym porażeniem. Skala GMFM-66 składa się z 66 testów ruchowych przeprowadzanych na pięciu poziomach: A. Leżenie i obracanie się. B. Siedzenie. C. Czworakowanie i chodzenie na kolanach. D. Stanie. E. Chodzenie, bieganie, skakanie.
- Dziecięca Skala Zdrowia (Child Health Questionnaire) (CHQ) - kwestionariusz generyczny, stworzony w celu oceny jakości życia dzieci. Ankieta dla rodziców składa się z 28 lub 50 pytań. Kwestionariusz dziecka zbudowany jest z 87 zagadnień. Dziecięca Skala Zdrowia obejmuje 14 aspektów zdrowia fizycznego oraz psychospołecznego. Kwestionariusz ten oceni a m.in .: ogólny stan zdrowia, stan zdrowia psychicznego, ból fizyczny, zależności rodzinne, poczucie własnej wartości, funkcjonowanie w środowisku.
- Life style Assessment Questionnaire (LAQ) – kwestionariusz służący do pomiaru niezależności fizycznej, obciążenia klinicznego, ruchomości, uczenia się, obciążenia ekonomicznego i integracji społecznej dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym. Test wyceniony jest na 100 punktów, przy czym maksymalna ich ilość świadczy o największej niepełnosprawności dziecka.

Fizjoterapia

- **Metoda NDT Bobath** – wiodąca metoda w usprawnianiu dzieci z mózgowym porażeniem. U podstaw tego postępowania leży m.in.: normalizacja wielkości i rozkładu napięcia mięśniowego, wyzwolenie wzorców postawy i ruchu spod wpływu nieprawidłowych odruchów postawy (hamowanie), jednoczesne ułatwianie (torowanie) wzorców opartych na prawidłowych reakcjach nastawczych i równoważnych.

Fizjoterapia

- Metoda V. Vojty – wykorzystująca sztuczne wzorce lokomocyjne – tj. takie, które nie występują spontanicznie w rozwoju motorycznym, natomiast ich elementy (wzorce częściowe) są integralną składową prawidłowego rozwoju. Metoda Vojty bazuje na torowaniu (pobudzanie pól koordynacyjnych w ośrodkowym układzie nerwowym) poprzez sumację bodźców – czasową (wydłużenie czasu stymulacji) oraz przestrzenną (jednoczesna stymulacja kilku stref wyzwolenia).

Fizjoterapia

- Metoda Weroniki Sherborne – podstawowymi założeniami tej metody jest rozwijanie przez ruch, a składają się na nią: świadomość własnego ciała i usprawniania ruchowego, świadomość przestrzeni i działania w niej, dzielenia przestrzeni z innymi ludźmi oraz nawiązywania z nimi bliskiego kontaktu.

Fizjoterapia

- Metoda Integracji Sensorycznej – terapia przypomina zabawę, ale ma ona charakter naukowy. Uczy dzieci reagować właściwie na bodźce zewnętrzne. Podczas specjalnie dobranych zabaw ruchowych, odbywających się z wykorzystaniem wielu atrakcyjnych przyrządów i pomocy dydaktycznych, dziecko w naturalny sposób wyrównuje deficyty w obrębie poszczególnych narządów zmysłów.

Literatura:

- Janusz Nowotny, Krzysztof Czupryna, Małgorzata Domagalska - Aktualne podejście do rehabilitacji dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym
- Beata Depczyńska - Wartość diagnostyczna Oceny Funkcjonalnej Chorych - wersja pediatryczna, w ocenie stanu funkcjonalnego dzieci z mózgowym porażeniem; rozprawa doktorska
- Dorota Sienkiewicz, Wojciech Kułak, Anna Buzalska, Bożena Okurowska-Zawada, Grażyna Paszko-Patej - Skale funkcjonalne stosowane u dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym
- Elżbieta Topór, Wojciech Kułak - Jakość życia dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym
- Karolina Bagnowska, *Maciej Falkowski - Wybrane metody usprawniania dzieci z mózgowym porażeniem dziecięcym
- opr. Małgorzata Karga na podstawie T.W. Linder, P. Wilbarger, L. A. Balzer-Martin, E. Morgan – Kwestionariusz semsomotoryczny
- Joanna Mazur, Anna Dzielska, Agnieszka Malkowska – Szkutnik, Izabela Tabak - Polska wersja kwestionariuszy do badania jakości życia związanej ze zdrowiem dzieci i młodzieży (KIDSCREEN)